

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Датум и орган који је именовео комисију:

25. 4. 2018, Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у
Београду

САСТАВ КОМИСИЈЕ

1. др Александра Вранеш, редовни професор за ужу научну област Библиотекарство (2004), Филолошки факултет Универзитета у Београду
2. др Веселин Кљајић, редовни професор за ужу научну област Медијске студије и новинарство (2016), Факултет политичких наука Универзитета у Београду
3. Др Бојан Ђорђевић, ванредни професор за ужу научну област Библиотекарство (2015), Филолошки факултет Универзитета у Београду

2. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1) Име, име једног родитеља, презиме:

Ивана, Зоран, Ћирић

2) Датум рођења, општина, држава:

14. 5. 1980, Београд, Србија

ДАТУМ ОДБРАНЕ, МЕСТО И НАЗИВ МАГИСТАРСКЕ ТЕЗЕ:

Кандидаткиња је докторске студије уписала као дипломирани студент са признатим статусом мастера. Рад под називом „Сликаство ранохришћанских катакомби на тлу Рима“ одбранила је 26. 5. 2006. године на Филозофском факултету Универзитета у Београду.

3. НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Архивска грађа у Музеју Николе Тесле: архивистичко-документалистички и музеолошки приступ

4. ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација *Архивска грађа у Музеју Николе Тесле: архивистичко-документалистички и музеолошки приступ* кандидаткиње Иване Ћирић обухвата 580 куцаних страна. Подељена је на одређене делове, а ови на поглавља, која су систематично раздељена још и на потпоглавља, чиме је додатно потенцирана чврста структура рада, а читање знатно олакшано: 1. *Увод* (1-23): 1.1. Предмет рада и циљеви

истраживања, 1.2. Извори, грађа и документација; 1.3. Историографски осврт; 1.4. Никола Тесла у периодичној штампи. 2. *Историјске околности које су претходиле оснивању Музеја Николе Тесле (24-84)*: 2.1. Прилике у држави и иницијатива за оснивање Института Николе Тесле; 2.2. Друштво за подизање Института Николе Тесле; 2.3. Активности Друштва и Института у послератном периоду; 2.4. Прилози. 3. *Музеј Николе Тесле (85-183)*: 3.1. Пристижање архивско-документалистичке и музеолошке грађе у музеј; 3.2. Анализа архивске грађе и пропратне документације у вези са првим годинама рада музеја; 3.3. Оснивање и отварање музеја; 3.4. Почетак музолошке делатности 1957. године; 3.5. Анализа и оцена документалистичког потенцијала разнородног материјала похрањеног у музеју; 3.6. Прилози. 4. *Архивска, библиотечка и музеолошка грађа у Музеју Николе Тесле (184-247)*: 4.1. Анализа архивске грађе; 4.2. Анализа библиотечке грађе; 4.3. Анализа музеолошке грађе; 4.4. Документалистичка анализа фондова; 4.5. Прилози. 5. *Живот и рад Николе Тесле у Сједињеним америчким државама (248-383)*: 5.1. Историјске околности; 5.2. Долазак Николе Тесле у Сједињене америчке државе и његови доприноси човечанству у области индустријализације и електрификације; 5.3. Друштвени живот Николе Тесле; 5.4. Приватни живот Николе Тесле, 5.5. Прилози. 6. *Хемеротечка грађа у музеју као прилог животу и интересовањима Николе Тесле (384-487)*: 6.1. Садржај и подела хемеротечке грађе; 6.2. Реконструкција настанка колекције; 6.3. Теслин систем класификације информација; 6.4. Обрада и заштита хемеротечке грађе из укоричених албума; 6.5. Теслина хемеротека као документалистички извор првог реда; 6.6. Упоредна анализа базе Chronicling America и Теслине хемеротеке; 6.7. Прилози. *Закључак (488-496)*. Докторски рад на крају садржи списак прилога (497-501), именски регистар (502-507), списак архивских, периодичних и електронских извора (528-566), као и списак релевантне литературе (567-580).

5. ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација Иване Ћирић написана је са поузданом методолошком прецизношћу и теоријском заснованошћу, те са даром за анализу

примарних докумената – архивске, библиотечке и хемеротечке грађе.

Кандидаткиња се упустила у истраживање изузетно разноврсне и богате архивске грађе похрањене у Музеју Николе Тесле у Београду. Ову грађу чине Теслина лична, службена и имовинско-правна документа, нацрти патената, Теслина лична и пословна преписка, те Теслина хемеротека (исечци из новина и часописа). Грађа обухвата временско раздобље од шест деценија, с тим што највећи део грађе потиче из тзв. америчког периода. О овој грађи је досад писано тек узгред, неки њени делови су навођени у литератури или на други начин презентовани јавности. Но, грађа у целини није досад на прави начин анализирана и валоризирана са примарне архивсистичко-документалистичке тачке гледишта. Као недовољно искоришћен информационо-документациони извор, ова грађа је с правом у фокусу овакве једне дисертације. Она је вишеструко значајна за културну историју, историју науке, историју књижевности, музеологију, проналазаштво, екологију и многе друге области.

У уводу (првом делу рада) кандидаткиња је јасно и прецизно назначила предмет рада и циљеве истраживања, а онда пружила историографски осврт на рецепцију Теслине личности и дела у нашој и страним културама, од прве књиге о Теслином научном раду, коју је 1893. године написао Томас Комерфорд Мартин, преко најзначајнијих написа, студија и монографија штампаних за Теслина живота, до оних насталих у другој половини прошлог и на почетку овога столећа. Кандидаткиња се посебно осврнула на написе о Тесли у српској и југословенској периодици, почев од првог чланка о Тесли у новосадском листу „Браник“ 1889. године.

У другом делу рада кандидаткиња је оцртала историјске околности које су претходиле оснивању Музеја Николе Тесле, с правом највећу пажњу посвећујући раду Друштва за подизање Института Николе Тесле, те оснивању и активностима самога Института. Указала је на то да је Друштво „Никола Тесла“ од првобитне скромне замисли „да се ода народно признање заслугама Николе Тесле“ оснивањем Института себи поставило високе циљеве у раду на развоју научних истраживања у Југославији, те на унапређењу науке и технике. Посебна пажња посвећена је издавачкој делатности Друштва. Кандидаткиња је потом показала структурне и

формалне промене у раду и статусу Друштва и Института након Другог светског рата, у новим политичким и идеолошким околностима, указујући на чињеницу да се из овог Друштва и Института развило више значајних институција – Институт „Милан Видмар“ у Љубљани, Електротехнички институт „Никола Тесла“, Југословенско друштво за ширење научних сазнања „Никола Тесла“. Ипак, суштински помак у валоризацији и очувању научноистраживачког потенцијала Теслиног наслеђа представљало је оснивање Музеја Николе Тесле.

То је основни предмет истраживања у трећем делу рада. Кандидаткиња се најпре, на основу досадашњих истраживања и релевантне литературе, али и на основу архивске грађе, осврнула на смрт и сахрану Николе Тесле, да би потом на врло занимљив и сликовит начин приказала тзв. борбу за Теслину оставштину и помало контроверзну улогу Саве Косановића. Показала је како је дошло до тога да за смештај пристигле грађе буде одређена кућа Генчића, указујући, међутим, да се о том пројекту сазнања добијају посредним путем, јер уговор са Даницом Јовановић, последњом власницом куће, није сачуван ни у фонду Музеја Николе Тесле ни у фондовима Града Београда или Министарства културе. Озбиљност у приступу самој грађи од стране тадашњих државних власти доказује оснивање Државне комисије за преглед пристигле грађе. Кандидаткиња рад те комисије потанко анализира, а предлоге комисије за класификацију грађе вреднује помоћу савремених архивистичко-документалистичких мерила. Сваки од сегмената рада комисије кандидаткиња је подвргла критичком преиспитивању и показала где се тадашњи критеријуми још и данас држе, а где нису на прави начин усклађени са карактеристикама саме грађе.

И управо та грађа, њен културноисторијски значај, али још више њен информационо-документалистички потенцијал, предмет је истраживања у четвртом делу дисертације. Што се тиче архивске грађе у Музеју Николе Тесле, кандидаткиња је највише пажње посветила личном фонду Николе Тесле, указујући на његову структуру, класификацију, обележја, информациони потенцијал и културноисторијски значај. Богата грађа Теслиног личног фонда, од готово 164.000 докумената, подељена је на седам класификационих група, према упутствима Архива Србије за архивско сређивање личних фондова. Поштовање ових

архивистичких принципа знатно је допринело прегледности грађе, као и даљем раду на могућој изради сумарног инвентара. Због тога је кандидаткиња описала, према архивистичким принципима, садржај сваке од ових седам класификационих група (лична документа, правна и финансијска документа, кореспонденција, документа делатности, планови и цртежи, фотоматеријал, *varia*). Кандидаткиња је потом скренула пажњу да се у Музеју Николе Тесле чувају и фондови Саве Косановића, Вукосаве Тришић, Александра Дамјановића, Славка Бокшана, Кенета Свизија, као и документација о бившим службеницима музеја. Све то чини да Музеј Николе Тесле спада у групу институција са архивском грађом од великог значаја. Анализом библиотечке грађе кандидаткиња је показала колико је обрада тог богатог и разноврсног фонда каснила. Наиме, сређивање и обрада библиотечке грађе по савременим библиотечким стандардима отпочела је тек 1997. године. Кандидаткиња је табеларно и статистички приказала стање овога фонда на дан 31. марта 2016. године, из чега се види да је ова грађа сврстана у две целине – Теслина лична библиотека и Музејска библиотека, те да је на тај дан у музеју било укупно 2.496 наслова, односно 7.254 библиотечке јединице. Потом је кандидаткиња анализирали обе библиотеке и указала посебно на значај књига са посветом дародаваца. Од још већег значаја су, чини се, серијске публикације које, својим садржајем и разноврсношћу, далеко надмашују Теслина ужа интересовања. Потом је кандидаткиња описала Музејску библиотеку и навела принципе набавке публикација. Иако то није био превасходни задатак, кандидаткиња није могла да укратко не представи и музеолошку грађу у Музеју Николе Тесле, разврстану у десет збирки, уз додатак две збирке које нису директно везане за Теслу – предмети које је музеј добио на поклон и предмети израђени за едукативне или изложбене потребе музеја.

Пети део дисертације представља тзв. студију случаја. Од богате и разноврсне архивске грађе у личном фонду Николе Тесле, кандидаткиња се одлучила да аналитички обради и представи Теслину кореспонденцију, и то ону из периода живота и рада у САД. Она је то учинила на ваљани начин, поштујући архивистичка начела. Најпре је пружила тзв. историјат творца грађе, тј. писала о околностима доласка Николе Тесле у САД, његовом научноистраживачком и

експерименталном раду, али и о важним аспектима Теслиног друштвеног и приватног живота. Кандидаткиња је показала завидну способност коришћења литературе и самог архивског, тј. документалистичког материјала, и тако с мером оцртала све аспекте Теслиног живота и рада у САД. Потом је детаљно анализирала Теслину преписку из трију најбројнијих целина – са послодавцима, са намештеницима и са пријатељима. Одабрала је најважније особе из тих трију група и подробно представила садржај писама. Ради се о тачно 1056 писама које је кандидаткиња зналачки одабрала, представила њихову сумарну садржину, пропраћајући исцрпним коментарима наводе и податке из ове преписке. Тако овај део дисертације несумњиво представља изузетан допринос не само познавању Теслиног живота и дела, већ има и културноисторијски значај.

Другој тзв. студији случаја посвећен је шести део рада, у коме кандидаткиња даје сумарни, а у деловима и аналитички опис хемеротечке грађе у Музеју Николе Тесле. Кандидаткиња је исцрпно приказала садржај те грађе, а потом дала њену поделу и класификацију. Реконструисала је настанак ове збирке, указујући на то колики је значај Тесла придавао штампи и оцртавајући његов често амбивалентан однос са новинарима. Кандидаткиња је посебно приказала рад Теслиних секретарица – Дороти Скерит, Лилиан Друс и Мјуриел Арбус. На основу њихове преписке са Теслом види се да су оне биле важна карика у Теслином односу са јавношћу, па и са новинарима и издавачима. Посебно занимљив сегмент овог дела рада јесте онај у коме кандидаткиња описује и анализира специфичан Теслин систем класификације информација, и то управо на примеру хемеротечких албума. Тако је Тесла податке класификовао тематски, а у оквиру тога хронолошки, али је у оквиру сваке тематске групе извео још и поделу на тзв. персоналну и неперсоналну класификацију. Производ тога је и Теслина картотека укоричених чланака. Завршни део ове целине дисертације кандидаткиња је посветила обради и заштити, а посебно дигитализацији хемеротечке грађе, указујући на основне фазе и послове током тог процеса у који – да би се ефикасно спровео – спада и библиографска и топографска обрада чланака.

Седми део рада чини закључак у коме кандидаткиња сумира резултате својих истраживања, указујући на послове који предстоје да би Теслин легат био у потпуности аналитички обрађен и доступан јавности и истраживачима.

Сваки од наведених делова дисертације на крају има прилоге – скенирана документа, снимке новинских исечака, цртеже и планове, фотографије. Стога је кандидаткиња на крају дисертације донела списак тих прилога.

Дисертација садржи још и именски регистар, као и списак архивских, периодичних и електронских извора, те подробан и прецизан списак коришћене литературе.

6. СПИСАК НАУЧНИХ РАДОВА

1. Културна баштина за www генерације / Ивана Ћирић // Етика у науци и култури: зборник радова. – Београд : Филолошки факултет (2010) – Стр. 197-205.
2. World Heritage in the collective memory of society: The role of tourism in the popularization of Heritage / Ivana Ćirić // World Heritage and Tourism: Managing for the Global and the Local . – Quebec City : UNESCO (2010). – Pp. 347-368.
3. Дигитална култура као исходиште савременог маркетинга: с оне стране илузије / Ивана Ћирић, Ана Павловић // Култура. – Бр. 128 (2010). – Стр. 295-314.
4. Интерпретација културног наслеђа у виртуелној реалности – како дигитални медији конструишу стварност / Ивана Ћирић //Култура. – Бр. 129 (2010). – Стр. 286-299.
5. Баштина у Microsoft музеју – како је интернет преузео улогу музеја: прва велика сеоба знања/ Ивана Ћирић //Етнолошко-антрополошке свеске. – Год. 15, св. 4 (2010). – Стр. 55-64.
6. Дигитализација – музејска алатка за стварање виртуелне контакт зоне/ Ивана Ћирић // Дигитализација културне и научне баштине, универзитетски репозиторијуми и учење на даљину; књ. 3. – Београд : Филолошки факултет (2012). – Стр. 185-194.

7. Символика као својство нематеријалне баштине – пример пиротског ћилима / Ивана Ћирић // *Културе у дијалогу – културна дипломатија и библиотеке*; књ. 3. – Београд : Филолошки факултет (2013). – Стр. 251-259.
8. Идентитет музеја у виртуелној заједници / Ивана Ћирић // *Простори памћења: зборник радова*; књ. 2. – Београд : Филозофски факултет : Службени гласник (2013). – Стр. 150-158.
9. Major museum collections of medical instruments in Belgrade / Ivana Ćirić // *Acta historiae medicinae stomatologiae pharmaciae veterinae*. – God 73 (2013). – Str. 121-134.
10. Теслапедиа као централна база библиографских података о Николи Тесли / Ивана Ћирић, Сузана Топаловић, Биљана Лазић // *Читалиште*. – Год. 12, бр. 23 (2013). – Стр. 70-77.
11. Библиографско-информатичка обрада новинских чланака из Теслине хемеротеке / Сузана Топаловић, Биљана Лазић, Ивана Ћирић // *Србија између истока и запада: зборник радова*; књ. 2. – Београд : Филолошки факултет (2014). – Стр. 271-284.
12. Дигитална естетика уметничког правца нет.арт / Ивана Ћирић // *Дигитална хуманистика: зборник радова*; књ. 1. – Београд : Филолошки факултет (2015). – Стр. 105-114.
13. Честитка Николи Тесли за његов 75. рођендан / Милица Кеслер, Ивана Ћирић. – Београд : Музеј Николе Тесле (2016).

7. ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Истраживање које је спровела и у својој дисертацији презентовала Ивана Ћирић вишеструко је значајно не само као архивистичко-документалистичка валоризација изузетно вредне архивске, библиотечке и хемеротечке грађе у Музеју Николе Тесле, већ и

као значајан прилог истраживањима српске културне и научне историје. Кандидаткиња је – да резултате истраживања сведемо на најважније – реконструисала настанак и начин функционисања Музеја Николе Тесле; пружила нове чињенице о животу и раду Николе Тесле, а посебно у раној фази Теслиног боравка у САД; указала на специфичности архивско-документалистичке грађе у Музеју Николе Тесле; анализирала разнородни материјал, као и моделе његове стручне обраде и класификације; у тзв. студијама случаја представила сумарни садржај Теслине кореспонденције, као и хемеротечке збирке; утврдила могуће принципе дигитализације архивске грађе похрањене у Музеју Николе Тесле. Резултати истраживања Иване Ћирић представљају с једне стране нов увид у архивску грађу Музеја Николе Тесле, с друге синтезу досадашњих истраживања, а с треће добро полазиште за будући рад на архивистичкој и документалистичкој обради ове грађе.

8. ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Кандидаткиња Ивана Ћирић своја истраживања темељила је на скрупулозном и методолошки доследном проучавању примарних историјских извора (усмених извора, архивских докумената, периодике), као и на основу претходне литературе. Истраживање је спровела консеквентно, држећи се плана који је себи зацртала. Полазећи од општег ка специфичном, кандидаткиња је постигла да сваки сегмент њеног рада поседује прави сажетак резултата до којих је дошла. Резултате истраживања прегледно је изложила у закључку, који природно проистиче из главног дела рада. Прегледност, јасноћа излагања и систематичност одлика су овог рада и стога се резултати истраживања јасно исказују.

9. ПРЕДЛОГ

На основу свега изложеног, сматрамо да је Ивана Ћирић обрадом теме под називом *Архивска грађа у Музеју Николе Тесле: архивистичко-документалистички и музеолошки приступ* сачинила вредно дело, од несумњивог значаја за истраживање у области архивистике и музеологије, али и за познавање наше културне историје. Осим тога, овај рад је несумњиви допринос методологији архивистичко-документалистичког приступа и проучавања. Због тога предлажемо Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да докторску дисертацију Иване Ћирић прихвати, те да кандидаткињи одобри приступ усменој одбрани рада.

У Београду, 17. 5. 2018. године

др Александра Вранеш, редовни професор

др Веселин Кљајић, редовни професор

др Бојан Ђорђевић, ванредни професор

